

SAVAŞIN GELECEĞİ: 21. YÜZYILDA GÜÇ, TEKNOLOJİ VE AMERİKAN DÜNYA EGEMENLİĞİ

Savaşın Geleceği: 21. Yüzyılda Güç, Teknoloji ve Amerikan Dünya Egemenliği by George Friedman- Meredith Friedman, İstanbul: Pegasus Yayınları, 2015. ISBN: 978-605-343-556-

3.

İsmail Kerem KARSLI*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4463-5641>

Kitap, dünyanın önde gelen istihbarat ve öngörü firması Stratfor'un kurucusu Macaristan doğumlu bir Yahudi siyaset bilimci jeopolitik uzmanı fütürist George Friedman ve uluslararası ilişkiler uzmanı Stratfor'un kıdemli yazarlarından biri olan eşi Meredith Friedman tarafından yazılmış ve Türkçeye Enver Günsel tarafından çevrilmiştir. Kitap üç kısım on beş bölümden oluşmaktadır. Bu kitap esasen önsöz kısmında da belirtildiği üzere, 1991-1992 döneminde Sovyetlerin çöküşünün ardından oluşan psikolojik manada ruh sağlığında bir bozukluk türü olarak tanımlanabilen "öfori" hastalığına karşı yazılmıştır.

Öfori, büyük bir başarının sebep olduğu aşırı mutlulukla beraber halüsinasyon görme halidir. Yazar bu noktada üstü kapalı biçimde, Sovyetlerin çöküşü sonrası Amerikan ekonomisinin yıpranması ve hatalarıyla birlikte Amerikan Çağı'nın sona erdiği, ekonomik gücün artık

---

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, ismaikeremkarqli@gmail.com Karadeniz Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü yüksek lisans öğrencisi İsmail Kerem KARSLI 1 Ocak 1997 tarihinde Trabzon'da doğmuştur. Yavuz Sultan Selim Lisesi'nde eğitimini tamamladıktan sonra 2015 yılında Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde lisans eğitimine başlamıştır. 2016 yılında Gazi Üniversitesi İşletme Bölümü'nde çift anadal programına başlamış ve eğitimi boyunca gerek özel sektörde çeşitli kuruluşlarda gerekse de devlet kurumlarında staj eğitimi faaliyetlerinde bulunmuştur. Haziran 2019 yılında iki bölümünde gerekliliklerini tamamlayarak iki diplomayı da almaya hak kazanmıştır. 2019 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde yüksek lisans eğitimine başlamıştır. Ortadođu, küreselleşme, çatışma çözümü alanlarına ilgi duymakta ve bu alanlarda uzmanlaşmaya çalışmaktadır. Çok iyi düzeyde İngilizce, başlangıç düzeyinde de Rusça yeterliliği bulunmaktadır.

askeri güçten daha önemli olduğu şeklindeki dönemin yaygın inanışlarının “öfori” halinin sonucu olduğunu ve bunların yanlış inanışlar olduğunu ifade etmektedir. Zira Amerikan ekonomisi Doğu Blokunun çöküşüyle daha da güçlü olmuş ve askeri güç ekonomik güçten daha elzem bir olgu olmaya devam etmiştir.

George ve Meredith Friedman, kitabı klasik realist teori üzerinden ele almaktadırlar. Nitekim kendileri de uluslararası sistemde geleneksel bir görüşe sahip olduklarını önsözde ifade etmektedirler.

Kitabın argüman/argümanları; askeri güç 21. Yüzyılda da mühim olacak ve en önemlisi de soğuk savaş sonrası küresel sistem, ateşli silahların ortaya çıkması sonrası Avrupa'nın yükselişi olan 500 yıllık küresel sistemin devamı olmayacak, Amerikan gücünün merkezinde olduğu yeni bir küresel sistemin başlangıcı olacaktır. 21. Yüzyıl Amerikan Çağı olacaktır. Bu sistemsel değişikliği önsözde iki sebep üzerinden açıklamaktadırlar: Jeopolitik ve silah teknolojisinin yükselişi. İlk sebep olarak; Ekonomik perspektiften Pasifik yükselmiş ve Atlantik'i geçmiştir. İki okyanusun da en nihayetinde başat aktörü ABD'dir. Yazarların böyle düşünmesinde ikinci ve daha etkili bir sebep olarak, silah teknolojisi gelmektedir. Silah teknolojisinde ortaya çıkan hassas güdümlü mühimmat teknolojisi tıpkı ateşli silahlar, falanks ve savaş arabaları gibi insanoğlunun geleceği açısından yeni bir milat olmuştur. Bu yeni silahlar, savaşın muhatabı kitleler açısından bir yeniliktir çünkü artık tam isabet imkânı ile birlikte ikinci dünya savaşındaki gibi tüm toplumun hedef olması söz konusu değildir. Yazarlar, isabetteki başarının bu noktada görece daha insani bir çağın başlangıcı olabileceğini ifade etmektedirler.

Yazarlar kitabın silahlar ve strateji adlı ilk kısmına; Amerikan savaş kültürünün ikinci jeopolitik küresel çağın belirleyici savaş kültürü olarak kabul edileceği düşüncesiyle başlamışlardır. Amerikan savaş kültürü, teknoloji üstüne bina edilmiştir. Yazarlara göre, Amerikan savaş düşüncesinin sağduyu ve siyasetten uzaklaşarak teknoloji merkezli olması Pearl Harbor baskınının önemli bir sonucudur. Clausewitz savaş düşüncesine göre, bir saldırı öncesi saldırının habercisi; politika ve sağduyu idi. Buna göre savaşlar öncesi iki taraf arası politik gelişmelere paralel olarak taraflardan birisinde savaş hazırlıklarının yapılması beklenirdi ve yönetici elitlerin duruma göre pozisyon alacak sağduyuya sahip olarak karşı hamleler yapması veya önlemler alması gerekirdi. Ancak Pearl Harbor'da herhangi bir politik mesaj yoktu ve buna bağlı olarak da sağduyu noktasında sıkıntılar yaşanınca Amerika

kuvvetleri ağır bir yenilgi aldı. Bu saldırı sonrası Amerikan savaş kültürünün temeli, siyaset ve sağduyu yerine teknoloji üzerine bina edildi.

Yazarlar silah teknolojisinin gelişiminin altında yatan analitik durumu açıklarken Hz. Davut ve Calut arasında yaşanan meşhur savaşa atıfta bulunurlar. Calut savaş meydanına çıktığında vücudu o dönemin askeri teknolojisinin merkezinde yer alan ağır bir zırhla kaplanmış hareket edemeyecek hale gelmişti. Hz. Davut'un ise silahı sapan; mermisi çayın kenarından topladığı çakıl taşlarıydı. Hz. Davut silahı kafasının üzerinde daire çizecek şekilde döndürerek merminin hızını ve yüklendiği enerjiyle ortaya çıkan vurucu gücünü kendi yeteneğiyle birleştirerek Calut'un zırhındaki boşluğa isabet ettirdi ve bu basit teknoloji savaşı kazanarak teknoloji ve doktrin devrimini de başlatmış oldu. Hz. Davut ve Calut arasındaki savaş, doktrinlerinde bir savaşıydı ve bu savaş bize gösterdi ki; savunma harcamaları artarken silahın saldırı yeteneğinde düşüş oluyor veya bir değişiklik olmuyorsa o silahın miladı dolmaya başlamış demektir. Bu noktada sapan, yaptığı devrim ile stratejik silah olma sıfatını hak etmişti. Yazarlara göre, savaşlarda stratejik manada etkili olan yeni silahların yükselişi, ulusların ve çağların yükseliş ve düşüş tarihidir. Bu noktada balistik üzerine kurulan Avrupa küresel sistemi, hassas güdümlü mühimmatın yeni stratejik silahlar olarak ortaya çıkması ile sona ermiş Amerikan çağı yükselmiştir.

180

Avrupa silah sistemlerinin eskimesi başlıklı ikinci kısımda yazarlar, adından da anlaşılacağı üzere Avrupa'yı küresel güç yapan balistik teknolojisinin eskimesine kadar geçen süreçte kara, deniz ve hava kuvvetlerinin her birinin kendi içerisindeki teknolojik gelişmeleri ve değişen jeopolitik stratejileri kronolojik bir çerçevede ele almaktadırlar. Avrupa soğuk savaşın bitimiyle 500 yıllık hâkimiyetini ABD'ye devretti. Bu hâkimiyet aslında balistik sistemin güdümlü mühimmata karşı mağlubiyetinin bir sonucuydu. Bu savaşta yazarlara göre kronolojik olarak üç kırılma noktası vardı: Port Said (1967), Kuzey Vietnam (1972), Sina Çölü (1973). Yazarlar kitapta, bu üç noktada yeni bir silah kültürünün ortaya çıktığını ve bunun sonucu olarak da yeni bir çağın başladığını ifade etmektedirler. Amerikan yüzyılının üzerinde yükseldiği güdümlü mühimmat sistemi bu üç savaşta Avrupa küresel gücünün üzerine bina edildiği balistik savaş teknolojilerine büyük hasarlar vererek kendisini tescillemiştir.

Savaş teknolojisinde yaşanan dönüşümle elde edilen tam isabet imkânı, savaş doktrinlerinde de değişimi beraberinde getirmekte idi. Yazarlar, bu strateji dönüşümünün başlangıcının Çöl Fırtınası'nın başarısında gizli olduğunu ifade etmişlerdir. Bu yeni mantık Clausewitz savaş

stratejisi idi. Çöl Fırtınası Harekâtı'nda sağlanan üstün başarı; yeni doktrin çerçevesinde Clausewitz'in "tüm güç ve harekâtların merkezi" dediği komuta-kontrol, lojistik ve iletişim tesisleri gibi noktaların hızlıca tahrip edilerek Saddam ordusunun hareket edemeyecek hale gelmesinin bir sonucuydu. Yazarlar, bu doktrinin Çöl Fırtınası'nda başarıyla uygulanmasında kullanılan Tomehawk Cruise füzesi ve F-117 stealth savaş uçağı teknolojilerinin stratejik silahlar olduğu değerlendirilmesinde bulunmaktadır. Çöl Fırtınası Harekâtı'nın bir diğer önemi ise güdüm sistemi olarak ilk kez GPS sisteminin konvansiyonel seyir füzesinde (CALCM) kullanılması olmuştur. Böylece ilk kez bir savaşta uzay sisteminden yararlanılmıştır. Çöl Fırtınası, savaşların uzaya doğru kaymaya başladığının ilk sinyali oldu.

Uzay ve tam isabet başlıklı üçüncü ve son kısımda yazarlar, Çöl Fırtınası ile başlayan sürecin sonucu olarak yeni nesil savaşın uzayda şekilleneceğini genel olarak anlatmaktadırlar. Çöl Fırtınası'nda stratejik silahlar, F-117 ve Tomehawk Cruise füzeleri iken bu silahlardan tam verimin alınmasında sağlanan istihbarat, ABD'nin uzaya daha önce fırlatmış olduğu keşif uydularından gelmişti. Uydular ilk zamanlar tıpkı uçaklar gibi istihbarat amaçlı kullanılmışlardı. Keşif uydularından gelen hedef bilgileri doğrultusunda Cruise füzeleri binalardaki hedef noktayı tam isabetle vurmaya başardı. Böylece artık ikinci dünya savaşında, Vietnam'da karşılaşılan tam isabet sorunu da çözülmüştü. Uzayın uydular vasıtasıyla keşif ve istihbarat amaçlı kullanılmasından sonraki aşama, tıpkı daha öncekilerde olduğu gibi uyduların önce saldırı sonrada savunma özelliklerinin geliştirilmesiyle beraber yazarlara göre kendileri de savaş aracı haline dönüşeceklerdir.

Yazarlar, *savaşın geleceği tasavvurunda* Ay'a askeri üs olarak yer verirler. Ay, dünya etrafında dönüşü esnasında kendi etrafında dönmez. Bu bağlamda Ay'ın yalnızca bir yüzü dünyaya bakar. Dünyaya bakmayan yüzünde kurulacak askeri tesisler, lojistik üsleri, füze rampaları vb. tesisleşmeler bugün ki optik teknolojisiyle görülemeyeceği için dünyadan gayet kolay gizlenebilecektir ve bu diğer devletler için büyük bir tehlike arz edecektir. Yazarlar savaşın coğrafyasının uçsuz bucaksız genişlediği bu karmaşık ortam için gelecek kuşakların savaşlarının çok acımasız olacağı ve hiç kimsenin sürekli bir zafer kazanamayacağı çıkarımında bulunmaktadır.

Savaşın geleceği tasavvurlarında yazarlar son olarak piyadelerin yeniden yükseleceğinden bahsetmektedirler. Savaş araçları, silah sistemleri ve istihbarat-bilgi yönetiminde yapılan değişikliklerin piyadeyle gelecekte uyumlu hale getirileceğini ve ortaya General Paul F. Gorman'ın ifadesiyle bir Süper Piyade'nin çıkacağını ifade etmektedirler. Yazarlar, tüm bu

gelişmeler sonucu olarak Ortaçağ'da olduğu gibi, sosyolojik bakımdan askerlerin yine seçkin bir sınıf olacakları değerlendirilmesinde bulunmaktadır.

Sonuç olarak yazarlar, gelecekte savaşların belirleyici mekanizmasının komuta-kontrol merkezleri olmaya devam edeceğini ifade etmektedirler. Komuta-kontrol merkezleri aldıkları istihbaratı hızlı bir şekilde işleyip pozisyon alacak, füzeleri fırlatacak, orduları yönlendireceklerdir. Bu noktada gelişen teknoloji ile uzayın kontrolü gittikçe daha da elzem bir olgu olacaktır. Yeni küresel sistem, hassas güdümlü füze teknolojisi ile Amerikan merkezli olacaktır. Avrupa'nın imparatorluğunu denizler üzerine kurmasına benzer olarak Amerikan yüzyılı da uzay hâkimiyeti üzerine kurulacaktır.

Kitap hakkındaki eleştiriler iki grupta incelenebilir. İlk olarak, yazarlar hassas güdümlü mühimmat ile tam isabet sorununun çözümünün sonucu olarak topyekûn savaş dönemi bittiği için savaşların daha insani olacağı iddiasında bulunmaktadır. Ancak kitabın yazıldığı tarihten günümüze ve geleceğe doğru baktığımızda, yazarların belirttiği gibi yeni teknoloji ile her ne kadar savaşın muhabatı ordular olsa da savaşın etkileri önceki jeopolitik çağa göre daha yıkıcı olarak tüm topluma sirayet etmeye devam etmiştir. Amerikan yüzyılı, Avrupa yüzyılından daha barışçıl olmamıştır. Uçak gemileri Pax Americanayı sağlamada yeterli olamamıştır.

İkinci olarak, yazarlar Amerikan yüzyılının soğuk savaşın bitimi ile başladığını ve yeni yüzyılda yaşanacak teknolojik gelişmeler ile Amerikan hâkimiyetinin uzaya taşınacağını ifade etmektedirler. Ancak Pasifikte yaşanan gelişmeler, BRICS ülkeleri ve diğer yükselen güçlerin uluslararası sistemde örgütler vasıtasıyla gittikçe etkisinin artması, küreselleşme sürecinde çevre devletlerinde görülen hızlı değişimler vb. dinamikler dikkate alındığında yüzyılın Amerikan hâkimiyetinde geçeceğini söylemek çok iddialı olmuştur. Her ne kadar içinde bulunduğumuz çağ Amerikan gücüyle başlamışsa da dinamiklerin bu kadar hızlı değiştiği günümüz dünyasında bunun böyle devam edeceğini söylemek düşük ihtimalli bir senaryo olmuştur.

Fütüristtik açıdan ele alınan bu kitap oldukça ufuk açıcı bir çalışma olmuştur. Uluslararası sistemi güvenlik ve jeopolitik çerçevede ele alan bu eser, gelecekte savaşların değişimini ele almış ancak henüz olgunlaşmamış projeler üzerinden ele alarak bilimsel açıdan da oldukça başarılı olmuş ve güvenlik çalışanlar için önemli bir kaynak olmuştur.

